

ben hű és megokolt képét adhassuk, *a vonulási megfigyelési rendszer alapos reformjára van szükség!*

Pusztán csak a megérkezési dátumok feljegyzése — ott a hol több adat nem adható — a vonulás egészének vizsgálatánál már önmagában is rendkívüli szolgálatokat tehet ugyan, mert egy ilyen általános jellegű kutatásnál, az adatok lehetőleg nagy száma — minél több helyről! — elsőrangú és értékes tényező. De hogy a nagy kérdés *részleteibe is* biztos alapon bonyomulhassunk, *az eddig tekintetbe vett adatokon kívül minden állomásról pontosan vezetett meteorologiai naplóra volna szükség!*

Kiváltképen fontosnak látszik nekünk a

*Légnymás, a
Hőmérsék*

(maximum és minimum, a napi-, az 5 napi-, havi- és évi igazi középszámokkal.)

*Szélirány és az
Időjárás*

összes jelenségei, de mindez — lehetőleg minden állomásról — *s az egész évben napról-napra feljegyezve.*

Budapest, 1894.

und begründetes Bild desselben geben zu können, dazu brauchte man eine gründliche Reform der jetzigen Beobachtungsmethode. Die Notierung der Ankunftsdaten allein — wo man nicht mehr geben kann — ist zwar auch nicht zu verwerfen, sie kann sogar — wo es sich um das Gesamtbild des Zuges handelt — außerordentliche Dienste leisten; denn bei einer solchen Untersuchung, bei welcher eine möglichst große Menge Daten von den verschiedensten Punkten in erstem Grade maßgebend ist, haben solche Daten großen Werth; um aber in die oben erwähnten Detailfragen des Zuges sicher eindringen zu können, brauchte man außer den — bis jetzt berücksichtigten — Angaben, von allen Stationen ein pünktlich geführtes, meteorologisches Tagebuch! Besonders wichtig erscheinen uns folgende Angaben — wo möglich — von einem jeden Beobachtungspunkte:

Luftdruck,

Temperatur (Maximum und Minimum; Tages-, Pentades-, Monats- und Jahres-Mittel),

Windrichtung, und sonstige

Wettererscheinungen;

alles dies aber für das ganze Jahr täglich ausgewiesen.

Budapest, 1894.

Chernel Kálmán madárköltözési adatsorozatai és adatai.

Közli: CHERNEL ISTVÁN.

A következőkben bemutatom a költözőkódó madarak tavaszi első érkezésére vonatkozó azon adatokat, melyeket boldogult édes atyám Kószegen (Vasm.) feljegyzett.

Régibb írásaiban, jegyzőkönyveiben, hozzám intézett leveleiben, végre hátrahagyott V köt. ivr. emlékirataiban, — melyek utolsó kötetei az öt érintő társadalmi és természeti jelenségeket naplószerűen, tehát apróra felőlük — figyelemmel volt a költözőkódó madarak beérkezésére is.

Évek hosszú sora óta nap nap után megtett kirándulásai, megadják ez adatoknak azt az értéket, hogy az egyes madárfajok első feltűnése — mennyire ilyen mozgástüneténél pontosságról lehet szó — csakugyan megfelel a valóságnak.

Colomann Chernel von Chernelháza's Daten und Serien über den Zug der Vögel.

Mitgetheilt von: Stefan Chernel von Chernelháza.

In den Folgenden will ich jene ersten Ankunfts-Daten — oder auch der Frühjahrs-Erscheinung der Zugvögel — vorführen, welche mein seliger Vater in Köszeg (Güns, Eisenburger Com.) notirt hat.

In seinen älteren Schriften, Notizbüchern, an mich gerichteten Briefen, endlich in seinen hinterlassenen, V Bände umfassenden Memoiren — deren letztere Bände alle die ihn betreffenden sozialen und Natur-Erscheinungen tagebuchartig, also ausführlich enthalten — hatte er sein Augenmerk auch auf die erste Ankunft der Zugvögel gerichtet.

Seine Jahre hindurch gemachten täglichen Excursionen geben daher diesen Daten jenen Werth, daß das erste Sichtbarwerden der einzelnen Vogelarten — soweit man bei einer Bewegungsercheinung dieser Art von Pünktlichkeit reden kann — der Wirklichkeit entspricht.

Az adatok következő 20 különböző évből valók: 1841, 1846, 1863—67, 1870, 1873, 1875—1883, 1885, 1888, 1891. Sajnos a régebbi évekből származó adatok igen szórványosak, mert az 1838-tól az ötvenes évek végéig terjedő naplója — egyéb irományokkal — egy tűzvész alkalmával megsemmisült; az a néhány ez időből fennmaradt, pedig csakis annak köszönhető, hogy más helyen is fel volt jegyezve.

Mindössze 36 madárfajról birtam jegyzetéből dátumos észlelést összeszedni, értvén itt a Kőszegre nézve igazi költözőkódó madarakat — a kóborlók kizárásával.

Szolgáljon ezek közlése az ő e téren is kifejtett — bárha szerény — működésének kegyeletos emlékéül.

Die Daten sind wie folgt aus 20 verschiedene Jahre: 1841, 1846, 1863—67, 1870, 1873, 1875—1883, 1885, 1888, 1891.

Leider finden sich aus den älteren Jahren nur spärliche Angaben vor, dessen Ursache in einer Feuersbrunst zu suchen ist, wobei — nebst anderen Schriften — sein Tagebuch, die Zeit 1838 bis Ende der 50-er Jahre umfassend, ein Raub der Flammen wurde; die aus dieser Zeitperiode stammenden Daten sind daher nur insofern erhalten geblieben, zumal sie auf einer anderen Stelle auch notiert wurden.

Im Ganzen konnte ich über 36 Vogelarten mit Datum versehene Beobachtungen zusammenstellen, wozu ich bemerken muß, daß nur die für Kőszeg wirkliche Zugvögel — mit Ausschluß der Strichvögel — berücksichtigt wurden.

Möge die Mittheilung dieser, ein pietätvolles Denkmal seiner auch auf diesem Gebiete — obzwar bescheidenen — Thätigkeit bilden.

<i>Accentor modularis</i> , L.	Mart. 29.	1881.
<i>Alda arvensis</i> , L.	Febr. elején (anfangs)	1863.
	" 14.	1883.
	" 16.	1881.
	" 18.	1885.
	" 20.	1880.
	" 21.	1882.
<i>Alda arborea</i> , L.	Mart. 24.	1885.
<i>Chelidon urbica</i> , L.	Apr. 25.	1885.
<i>Columba palumbus</i> , L.	Febr. 11.	1885.
	" 20.	1883.
<i>Columba oenas</i> , L.	Febr. elején (anfangs)	1863.
	" 10.	1885.
	" 13.	1883.
<i>Coracias garrula</i> , L.	Apr. 27.	1881.
<i>Coturnix dactylisonans</i> , MEYER.	Apr. 24.	1885.
	" 26.	1880.
	" 27.	1882.
	Maj. 5.	1883.
<i>Cuculus canorus</i> , L.	Apr. 10.	1885.
	" 14.	1881.
	" 17.	1876.
	" 23.	1883.
<i>Erithacus lusciniä</i> , L.	Apr. 5.	1888.
	" 10.	1885.
	" 16.	1876.
	" 16.	1878.
	" 18.	1882.
	" 20.	1883.
<i>Erithacus rubecula</i> , L.	Mart. 6.	1881.
<i>Gallinago scolopacina</i> , Bp.	Mart. 12.	1882.

<i>Gallinago scolopacina</i> , Br.	...	...	...	...	Mart.	21.	1883.
					"	25.	1880.
					Apr.	13.	1881.
<i>Hirundo rustica</i> , L.	...	...	...	...	Mart.	30.	1881.
					"	31.	1878.
					Apr.	2.	1885.
					"	2.	1888.
					"	3.	1883.
					"	4.	1865.
					"	4.	1877.
					"	4.	1880.
					"	6.	1882.
					"	10.	1891.
					"	20.	1876.
					Maj.	4.	1875.
<i>Lanius collurio</i> , L.	...	...	...	...	Apr.	25.	1883.
<i>Motacilla alba</i> , L.	...	...	...	...	Febr.	20.	1885.
<i>Monticola saxatilis</i> , L.	...	...	...	...	Apr.	20.	1885.
<i>Muscicapa atricapilla</i> , L.	...	...	...	...	Apr.	26.	1880.
<i>Muscicapa grisola</i> , L.	...	...	...	...	Apr.	27.	1881.
					Maj.	2.	1880.
<i>Oriolus galbula</i> , L.	...	...	...	...	Apr.	25.	1885.
					"	25.	1878.
					"	27.	1881.
					"	27.	1882.
					"	28.	1883.
<i>Ortigometra crex</i> , L.	...	...	...	...	Apr.	25.	1885.
					"	30.	1877.
					Maj.	1.	1881.
					"	15.	1883.
<i>Pratincola rubetra</i> , L.	...	...	...	...	Apr.	6.	1881.
					"	9.	1880.
<i>Ruticilla phoenicura</i> , L.	...	...	...	...	Apr.	3.	1881.
					"	5.	1878.
					"	6.	1876.
					"	7.	1880.
<i>Ruticilla tilhys</i> , Scop.	...	...	...	...	Apr.	9.	1885.
<i>Upupa epops</i> , L.	...	...	...	...	Apr.	8.	1885.
<i>Saxicola oenanthe</i> , L.	...	...	...	...	Mart.	25.	1877.
					"	26.	1880.
<i>Scolopax rusticula</i> , L.	...	...	...	...	Febr.	20.	1857.
					"	végén (Cùnde)	1873.
					"	"	1876.
					"	"	1877.
					"	"	1880.
					Mart.	3.	1864.
					"	6.	1867.
					"	7.	1865.
					"	8.	1863.
					"	8.	1885.
					"	9.	1882.
					"	10.	1883.

<i>Scolopax rusticula</i> , L.	Mart.	11.	1841.
	"	13.	1846.
	"	13.	1870.
	"	14.	1881.
	"	18.	1865.
<i>Serinus hortulanus</i> , KOCH.	Apr.	4.	1877.
	"	5.	1880.
<i>Sylvia atricapilla</i> , L.	Apr.	6.	1877.
	"	9.	1885.
<i>Sylvia curruca</i> , L.	Apr.	4.	1876.
	"	5.	1883.
	"	6.	1877.
	"	7.	1879.
<i>Sylvia hortensis</i> , BECHST.	Apr.	9.	1885.
<i>Sylvia nisoria</i> , BECHST.	Apr.	18.	1885.
	"	21.	1883.
<i>Turdus iliacus</i> , L.	Mart.	3.	1880.
	"	10.	1881.
	"	12.	1883.
<i>Turdus musicus</i> , L.	Mart.	3.	1877.
	"	3.	1885.
	"	10.	1882.
<i>Turtur auritus</i> , GRAY.	Apr.	24.	1877.
	"	27.	1881.
<i>Vanellus cristatus</i> , L.	Febr.	24.	1882.
	Mart.	8.	1883.
	"	16.	1880.
<i>Yunx torquilla</i> , L.	Apr.	4.	1878.
	"	5.	1885.
	"	9.	1877.

*

Végezetül idefüggesztem atyám ornithologiai működésének irodalomjegyzékét:

Zum Schluß führe ich das Literatur-Verzeichniß über die ornithologischen Arbeiten meines Vaters an:

1. Die nüglichen Vögel unserer Gärten. — Frauendorfer Blätter 1854.

2. Nézetek az erdei szalonka vándorlásáról. (Ansichten über den Zug der Waldschnepe.) — Vadász- és Versenylap, 1858. II. p. 113—119.

3. A Rábaköz. (Die Rabau.) — Ibid. 1860. IV. p. 100. — Hazai és külföldi vadászrajzok (szerk. Bérczy Károly) p. 355—365.

4. Az erdei szalonka költözése. (Der Zug der Waldschnepe.) — Vadász- és Versenylap 1862. VI. p. 174.

5. Kőszegi szalonkák. (Waldschnepen von

Kőßeg). — Ibid. 1863. VII. p. 156, 544. — 1864. VIII. p. 186.

6. Die Vögel West-Ungarns. — Isis. 1865.

7. Der Farbenwechsel der Vögel. — Gaea. 1866.

8. Madaraink vándorlása. (Der Zug unserer Vögel.) — A magy. orv. természetvizsg. XXI-ik nagygyül. vázl. 1879. p. 307.

9. Kőszeg sz. k. város jelene és múltja. (Die Gegenwart und die Vergangenheit der k. Freistadt Kőßeg (Güns). — Szombathely 1877/8. II. köt. (Bde). 8°, 422. pp. (Madarak-Vögel I. p. 52—58.) (Az I-ső kötet németül is megjelent. I. Band auch verdeutlicht.)

10. Ornith. Jahresbericht von Kőßeg 1885. — IV. (1885.) Jahresb. d. Com. f. Orn. Beob. Stat. in West-Ungarn. Red. v. Vic. Ritter von Tschuji und K. v. Dalla-Torre. Wien, 1888.